

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI
VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

O‘ZBEKISTON YOZUVCHILAR UYUSHMASI

ALISHER NAVOIY VA XXI ASR

mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy anjuman materiallari

**TOSHKENT
«MASHHUR-PRESS»
2020**

821.512.133-1 (081)
84. (5ŷ)6
A 33

A 33 ALISHER NAVOIY VA XXI ASR mavzuidagi xalqaro ilmiy-nazariy anjuman materiallari;
/ mas'ul muharrir Shuhrat Sirojiddinov. – Toshkent: «MASHHUR-PRESS», 2020. – 636 b.

ISBN 978-9943-5673-7-5

Mas'ul muharrir:
Shuhrat Sirojiddinov,
filologiya fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati
*Shuhrat Sirojiddinov (O'zbekiston), Sirojiddin Sayyid (O'zbekiston), Ramiz Asker (Ozarbayjon),
Muslihiddin Muhiddinov (O'zbekiston), Abdusalom Abduqodirov (Tojikiston), Ibrohim Haqqulov
(O'zbekiston), Almaz Ulviy (Ozarbayjon), Nurboy Jabborov (O'zbekiston), Badriddin Maqsudov
(Tojikiston), Tanju Seyhan (Turkiya), Aftondil Erkinov (O'zbekiston), Karomat Mullaxo'jayeva
(O'zbekiston), Mark Toutant (Fransiya), Dilnavoz Yusupova (O'zbekiston), Muhammad Ya'qub Qarash
(Afg'oniston)*

Ushbu to'plamda "Alisher Navoiy va XXI" asr mavzuidagi xalqaro ilmiy-nazariy anjumaniga yuborilgan ilmiy maqolalar jamlangan. To'plamda Alisher Navoiy adabiy-ilmiy merosining mumtoz adabiyotimizdagi o'rni va bugungi ahamiyati, shuningdek, shoir ijodiga bog'liq holda matnshunoslik masalalari, tilshunoslik muammolari haqida so'z yuritiladi. O'zbek navoiyshunosligining bugungi holati va istiqboli borasida muayyan tasavvur berishi uning ahamiyatini belgilaydigan omillardan biridir. Kitob filolog mutaxassislar, ilmiy tadqiqotchilar, magistr va bakalavr talabalar hamda keng o'quvchilar ommasiga mo'ljallangan.

Mualliflar qarashlari va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

ISBN 978-9943-5673-7-5

“Dramaning qahramoni ko‘pincha hayotdagi oddiy kishilar, ularning dramatismga to‘la qismatlaridir. Ularning taqdirida ro‘y beruvchi jiddiy konfliktlarning oqilona bartaraf qilinishidir” [H.Umurov. Adabiyotshunoslik nazariyasi. –T.: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004. B.241]. Darhaqiqat, asar ziddiyatlarga to‘la hayotni tasvirlash bilan boshlandi, voqealarning borishidan buning sabablari va oqibatlari yoritilgan va yakun konfliktning ijobiy hal qilinishi bilan tugatilgan. Omon Muxtor ushbu asarni drama janri imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda Alisher Navoiy siymosining o‘ziga xos badiiy talqinini yarata olgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurauf Fitrat. *Tanlangan asarlar. 4-jild. –T.: Ma’naviyat. 2006.*
2. Alibek Rustamov. *Navoiyning badiiy mahorati. G‘. G‘ulom, -T.: 1979.*
3. Umurov. H. *Adabiyotshunoslik nazariyasi. –T.: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004.*
4. Solijonov. Y. *XX asrning 80-90-yillari o‘zbek nasrida badiiy nutq poetikasi. F.f.dok. darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. –T.: 2002.*
5. Sirojiddinov Sh., D.Yusupova, O.Davlatov. *Navoiyshunoslik. –T.: Tamaddun. 2018.*
6. O.Muxtor. *Amir Alisherning dardi. / “Yoshlik” jurnali, 2011.*

NAVOIY G‘AZALIGA BOG‘LANGAN MUXAMMAS TADQIQI

THE RESEARCH OF MUKHAMMAS CONNECTED WITH NAVOI’S GHAZAL

MADIRIMOVA Sohiba

ToshDO‘TAU

(O‘zbekiston)

Alisher Navoiy ijodi keyingi davrlardagi shoirlarning she’riyatiga juda katta ta’sir ko‘rsatdi. Shoirlar bu badiiy yetuklik xosilasi bo‘lgan ijod mahsullaridan ilhom va ibrat oldi, o‘ziga xos yo‘sinda Navoiy an‘analarini davom ettirdilar. Bu ijodiy ta’sir Qo‘qon, Buxoro, Xorazm adabiy muhiti namoyandalarining samarali va sermahsul ijod qilishlariga turtki berdi. Jumladan, Munis, Ogahiy, Feruz, Tabibiy, Mutrib Xonaxarobiy kabi Xorazm adabiy muhitiga mansub shoirlar Navoiyga ergashib she’riyatning barcha janrlarida eng yetuk namunalarini yaratdilar.

Jumladan, Mutrib Alisher Navoiyning “Favoyid ul-kibar” devonidagi ramali musammani mahzuf vaznida yozilgan *Gul kerakmasdur manga majlisda sahbo bo‘lmasa...* matla’li g‘azaliga taxmis bog‘lagan. Bu muxammas Mutribning boshqa qo‘lyozma devonlari nusxalarida uchramaydi. Navoiy g‘azaliga bog‘langan taxmis mavjud manba hozirda O‘zR FA ShI asosiy fondida 1129 inventar raqam ostida saqlanadi. Qo‘lyozma 1909 yili *Muhammad Ya‘qub devon ibn usto Qurboniyoz Xorazmiy mulaqqabi ba Xarrot* tomonidan ko‘chirilgan.

Qo‘lyozma bayozga Tabibiy, Rog‘ib, Bayoniy kabi yetuk mutaffakkirlar ijodidan namunalar beruvchi bir qancha asarlar ham ko‘chirilgan.

Bayozi muxammasotga Mutribning 7 ta muxammasi ko‘chirilgan, shundan 6 tasi forsiy, 1 tasi turkiy. Shu bir turkiy muxammas ham Navoiy g‘azaliga bog‘langanini ta’kidlash kerak. Bu lirik asarni XIX asrning ikkinchi yarmida ko‘chirilgan manbalar va joriy nashrlarda uchratmadik.

Muhammad Hasan Mutrib tomonidan yaratilgan taxmis matni qo‘yidagicha:

*Nega shod o'lg'um tarab jomi mahayyo bo'lmasa,
Ko'z nechuk qon to'kmasun ul sarv ra'no bo'lmasa,
Xasta ko'nglum shahd vaslidin tavono bo'lmasa,
Gul kerakmastur manga majlisda sahbo bo'lmasa,
Naylayin sahboni bir gul majlisoro bo'lmasa.*

*Gar ketti bir tun mayi vaslidin o'lsa shodkom,
Bo'lg'usi osuda hijron shiddatidin subhi shom,
Tozadin jon etkurub, jismimg'a ul shirin kalom,
Bazm aro xushtur qadah kavkab vale ermas tamom,
Mutribi xush lahjayi xurshidsiymo bo'lmasa.*

*Ishrat aylarga damodam xo'blar qilg'och g'ulu',
Lahza-lahza bulbul ko'nglum ongo aylar ruju',
Mahv o'lurg'a ko'z solib har biriga aylar ruku',
Mehru mohu mushtari-yu zuhra chun qildi tulu',
Hech naxs axtar tulu'i onda qat'o bo'lmasa.*

*Bir nigah birla olib aqlimni ul jallod ko'z,
Ki, tabassum birla noz aylab qotib har lahza so'z,
Mahv etarga bazm aro har dam ochib lutfila yuz,
Muncha ham bo'lsa muyassar jam' emas xotir hanuz,
Toki mug' ko'yida bir mahfuzi ma'vo bo'lmasa.*

*Mujda etgach ul paridin rust bog'landi eshik,
No'sh etarga sog'aridin rust bog'landi eshik,
Vahm etib g'am lashkaridin rust bog'landi eshik,
Chun bu erda ichkaridin rust bog'landi eshik,
Odam ermas ul kishikim, bodapaymo bo'lmasa.*

*Ochilib bazm ichra jannatning guli oqshomg'acha,
Shavqidin tortib fig'on jon bulbuli oqshomg'acha,
Torqolib har yona zulfi, sunbuli oqshomg'acha,
Xushturur bu nav'jam'iyat vale oqshomg'acha,
Gar falakdin bir xiyonat oshkoro bo'lmasa.*

*Bu-l-ajabkim, bir nafas komimg'a yo'l bermas falak,
Doimo odat ongo ushshoq ahlin o'rtamak,
Oxirida lutfi bovar bo'lsa Mutribg'a ne shak,
Ey Navoiy, gar nasibingdur abad umre, kerak.
Xotiringda yordin o'zga tamanno bo'lmasa.*

Navoiyning ushbu g'azali 9 baytdan iborat. Ammo Mutrib Navoiy g'azalining oltinchi hamda yettinchi baytlarini tushirib, faqat 7 baytiga muxammas bog'lagan. Tushirib qoldirilgan baytlar quyidagicha:

*Har kishiga umrida bu nav'bir kun bersa dast,
To abad g'am yo'q agar bo'lsa yana, yo bo'lmasa.
Umr bazmida nashot asbobi dilkashdur base,
Gar havodis shahna sidin anda yag'mo bo'lmasa.*

Shu o'rinda Mutrib yaratgan muxammasning oltinchi baytida, ya'ni Navoiy g'azalidagi misrada امنیت (amniyat – tinchlik, omonlik) so'zi جمعیت (jam'iyat - to'planish, bir joyda jam bo'lish) tarzida o'zgarishga uchragan holda ko'chirilganligi kuzatiladi.

Navoiy g'azalida tarannum etilgan ishqiy motivlar Mutrib asarida ham badiiy jihatdan takomillashtirilgan.

Yaratilgan asar birinchidan Mutribning shoir sifatidagi mahoratini yuqori ekanligini belgilasa, ikkinchidan Navoiy misralariga har jihatdan mos taxmis bog'lay olganidan dalolat beradi.

Taxmis bog'lash an'anasiga ko'ra taxmis bog'layotgan ijodkor g'azalning vazni, mavzusi, qofiyasi, radifini saqlagan holda muxammas yaratadi. Navoiyning "Bo'lmasa" radifli g'azali badiiy obrazlar, badiiy tasvir vositalariga boy ijod namunasi bo'lib, Navoiy g'azalini boshdan oyoq tanosub, tashbeh va istiora san'ati bilan boyitgan.

Mutrib ham o'z muxammasida tajnis, mubolag'a, takrir, ishtiyoq badiiy san'atlar ishtirokida yuksak badiiy poetik bir asar yaratganligini, Navoiydek buyuk salafllari yo'lidan yurib, o'zining betakror mahoratini namoyon qilgan.

Taxmis bog'lashga jazm qilgan ijodkor, avvalo, g'azalning mohiyatini to'g'ri ang'lay olishi, ruhan va badiiy mahorat jihatidan bunday mas'uliyatga tayyor bo'lishi kerak. Mutrib Navoiyni to'g'ri ang'lay olgan. Shoir Navoiy boshlab bergan mohiyatni mohirona davom ettira olgan. Husni ta'lil, tamsil san'ati muxammasni badiiy jihatdan yuksak bo'lishini ta'minlab bergan.

Shoir mahoratini belgilashga asos bo'luvchi yana bir sifat uning she'rlariga bog'langan taxmis muxammaslarida ham ko'rinadi.

Masalan, Tabiiy Mutribning "*Noz ila aqlimni olg'on gul'uzorim sizmusiz...*", hamda Avaz Mutribning "*Ne sabab bo'ldi bu tun bazmimg'a yorim kelmadi...*", deb boshlanuvchi 7 baytli g'azallariga taxmislar yaratishgan. Ushbu asarlar ham shu qo'lyozma bayozga ko'chirilgan.

Aniqlanayotgan bu singari turli janrdagi asarlarini tahlilga tortish Mutrib ijodining o'ziga xosligi, badiiy mahorati, ustoz shoirlarga izdoshligi kabi ma'lumotlar shoir ijodi bilan bog'liq barcha masalalarga aniqlik kiritish imkonini beradi. Xulosa shuki, Mutrib qoldirgan boy ijodiy meros manbalarini aniqlash, o'rganish, joriy alifboga o'girib ilmiy jamoatchilikka ma'lum qilish, adabiyotimiz oldida turgan muhim vazifalardan biridir.

NAVOIY VA BOBUR IJODIDA DINIY- FALSAFIY ASARLARNING O'RNI

THE IMPORTANCE OF NAVAII AND BABUR'S RELIGIOUS WORKS

MAHMUDOVA Nargiza

FarDU

(O'zbekiston)

Bilamizki, Alisher Navoiy hamda Zahiriddin Muhammad Bobur ijodlarining deyarli barchasida din asosiy mazmun-mohiyatga ega bo'lgan. Ularning asarlari sevgi-muhabbat mavzuida bo'lsin, yoki boshqa mavzuda barcha asarlarining boshlanishi Allohga hamd bilan boshlanadi. To'g'ri, o'zbek mumtoz adabiyoti tarixida bu odatda, barcha ijodkorlarda uchraydi, lekin Navoiy va Bobur ijodi davomida dinga alohida to'xtalib, din haqida mo'tabar bir asar yozganlar.

Navoiyning "Siroj-ul muslimin" hamda Boburning "Mubayyin" asarlari shular jumlasidandir. Bu asarlar soddah uslubda, barcha uchun tushunarli tilda yozilgan. Unda majoziy tasvirlar, badiiy o'xshatishlar yo'q darajada. Fikrimizcha, asar mualliflari diniy qoidalar, hukmlar, farz va amallar haqida so'z yuritayotganda aholining barcha qatlamlarini ko'z o'ngida tutgan.

Ikkala asar ham boshlanishida "Hamd"- ya'ni Alloh taolaga hamdu-sano aytish bilan boshlanadi. "Siroj-ul muslimin" ("Musulmonlar chirog'i")da Allohga shunday hamd keltirilgan:

*Chu yo'ndum xomai mushkin shamoma,
Qilay deb Haq oti birla zebnoma.*

*Taolollah zihi, halloqi Ma'bud
Ki, maxluqot andin bo'ldi mavjud. [1, b.1]*

“Mubayyin”da esa Allohga atab shunday baytlar keltirilgan:

*Haqqa hamdu sano ado qildim,
Haq oti birla ibtido qildim.*

*Ibtido qilguliq ne kim bor-dur;
Qilmasang oti birla abtar-dur.
Qodiru barkamol Tengri-dur,
Qohir, zuljalol Tengri-dur. [2, b.6]*

Lekin asarlarning yozilish tarixi bir-biridan keskin farq qiladi. Chunki Navoiy “Siroj-ul muslimin” (“Musulmonlar chirog’i”)da kitob nazmining sababi haqida so‘z yuritayotganda shunday baytlarni yozadi:

*Ki, bir kun Xojaekim charxi oli(y),
Hilolin istar oning oti na'li.
Chu qildi Xojaning amriga taqdir,
Ul erdikim, burunroq tahrir. [1, b.3]*

deya bu asarni yozilishida, avvalambor, Xoja Ahrorning bu taklifni berishida deb yozadi Navoiy. Bobur esa asarni aslida farzandlari uchun yozganini bilib olishimiz mumkin:

*Din-u donishda har kun afzun bo'l,
Davlat-u baxt ila Humoyun bo'l.
Komron bo'l jahonda, davlat ko'r;
Yuz tuma obro'-yu izzat ko'r. [2, b.7]*

“Siroj ul-muslimin”da ham besh farz to‘g‘risida deyarli bir xil fikrlar yuritilgan.

Yana bir o‘xshashlik tomoni ikkala asarda ham oxirgi payg‘ambarimiz Muhammad sallallohu alayhi va sallam haqida so‘z yuritilgan. “Siroj ul-muslimin” (“Musulmonlar chirog’i”)da payg‘ambarimiz haqida shunday baytlar ketadi:

*Qilib barhaq ulusqa anbiyosi,
Muhammad barchasining peshvosi. [1, b.5]
“Mubayyin”da esa shunday baytlar keltirilgan:
Vojib o'ldi borig'a shukri Hudoy,
Mustafo bo'ldi bizga rahnamoy,
Yo'lchisiz yo'lda kim bora olg'ay,
Borsa avval qadamda-o'q qolg'ay. [2, b.9]*

Bu yerda Bobur **Mustafo deganda Muhammad payg‘ambarimizni** nazarda tutmoqda. Ikkala asarning xotimasi ham deyarli bir xil. Ya’ni, ikkala asarda ham bunday diniy risola yozganliklaridan xursand ekanliklari va kelajak avlodlar tomonidan e’zozlanishi, ularni duo qilishlarini, bobolarining mana shunday takrorlanmas risola yozganliklaridan minnatdor bo‘lishlarini oldindan bilib asar xotimasini yakunlaganlar.

Bundan tashqari, ikki asarning bir-biriga o‘xshash tomonlarini namoz farzlari, sunnatlari, g‘usl farzlari va sunnatlari, haj ziyorati qanday bo‘lmog‘i darkor ekanligi, zakot, hattoki kechikkan namoz haqida bayon etilganida ham ko‘rishimiz mumkin.

Ko‘rinadiki, “Siroj-ul muslimin” (“Musulmonlar chirog’i”) va “Mubayyin” (ochiq bayon etuvchi) risolalarda bayon etilgan, bajarilishi lozim bo‘lgan islomiy amallarning ma’naviy-ruhiy jihatlari Alisher Navoiy va Bobur Mirzolarining boshqa badiiy asarlarida ham falsafiy-estetik jihatdan mukammal ishlangan. Demakki, din buyurgan farz va amallarni ko‘r-ko‘rona bajarish kifoya emas. Har bir mo‘min o‘z qalbini toat-ibodat bilangina emas, ma’naviy-ruhiy e’tiqod bilan ham yoritmog‘i darkor.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Алишер Навоий. Сирож-ул муслимин. -Т.: Ёзувчи. 1991.
2. Zahiriddin Muhammad Bobur. Mubayyin. -T.: A.Qodiriy nomidagi adabiyot nashriyoti. 2000.
3. Karomatov H. Qur'on va o'zbek adabiyoti. -T.: Fan. 1993.
4. Komilov N. Tasavvuf.(1-kitob) -T., 1996.
- 5.Valixo'jayev B. O'zbek adabiyotshunosligi tarixi. -T., 1993.

ALISHER NAVOIYNING “MUHOKAMATUL-LUG‘ATAYN” ASARI RUSCHA TARJIMASI HAQIDA

ABOUT RUSSIAN TRANSLATION OF THE WORK “MUHOKAMATUL-LUGATAYN” BY ALISHER NAVAII

MIRZAYEV Ibodulla
SamDU
(O'zbekiston)

Prof. Ye.E.Bertelsning yozishicha, G'arbiy Yevropaning sharq shoirlari asarlari bilan ilk tanishuvi Alisher Navoiy, aniqrog'i, tabrizlik Xristoforo Armeno (Christoforo Armeno)ning 1557 yilda Amir Xusrav Dehlaviyning “Hasht behisht” va Alisher Navoiyning, “Sab'ai Sayyor” dostonlarining fors tilidan italyan tiliga qilgan tarjimai bilan boshlangan. Oradan o'tgan qariyb 470 yil davomida bobokalon shoirimiz hayoti va ijodi bilan nafaqat G'arbiy Yevropa, shuningdek, dunyoning aksariyat mamlakatlari ham tanishib ulgurdi. Kezi kelganda, ilmiy navoiyshunoslikka aynan Peterburg sharqshunoslari asos solganliklarini, so'z mulkining sultoni, hazrat bobokalonimiz hayoti va ijodini o'rganish va tarjima qilishda rus shoir-tarjimon va sharqshunoslarining o'rni benihoya katta ekanligini ham qayd etib o'tish o'rinlidir.

Biz ushbu maqolada Alisher Navoiyning “Muhokamatul-lug'atayn” asarini peterburglik adabiyotshunos, filologiya fanlari nomzodi, dotsent Alla Nikolaevna Malexova tomonidan qilingan tarjimai haqida muxtasar so'z yuritamiz.

A.N.Malexova Leningrad (hozirgi Sankt-Peterburg) universiteti sharqshunoslik fakulteti turkiy filologiya kafedrasini o'zbek tili ixtisosligi bo'yicha tamomlagan, Alisher Navoiyning “Qush tili” dostoni bo'yicha nomzodlik dissertatsiyasini yoqlagan, atoqli tilshunos olim, professor, shoir-tarjimon Sergey Ivanovning o'zbek va boshqa turkiy tillardan qilgan ruscha tarjimalarini tahrir qilib, bu sohada katta tajriba ham orttirgan.

“Muhokamatul-lug'atayn”ni hozirgi o'zbek tiliga birinchi marta prof. Porso Shamsiyev tabdil qilgan va u davr siyosati bosimi ostida uning hamd va na't qismlarini tushirib qoldirgan. A.Malexova asarni aslyatdan (Navoiy matnidan) tarjima qilgan. Ammo u ham asarning hamd va na't qismlarini tarjima qilmagan. Qiyoslang:

P.Shamsiyev matni: “Takallum ahli xirmaniniig xo'sha chini va so'z, durri samini maxzanining amini va nazm gulistonining andalibi nag'ma saroyi, ya'ni Alisher almutaxallas bin-Navoiy... mundaq arz qilurkim, so'z durredurkim, aning dar'yosi ko'nguldur va ko'ngul mazharedurkim, jomii maoniyi juzv va kuldur. Andoqki, dar'yodin gavhar g'avvos vositasi bila jilva namoyish qilur va aning qiymati javxarig'a ko'ra zohir bo'lur. Ko'nguldin dog'i so'z durri nutq sharafig'a sohibi ixtisos vasilasi bila guzorish va oroyish ko'rguzur va aning qiymati ham martabasi nisbatig'a boqa intishor va ishtihor tovar. Gavhar qiymatig'a nechukki, marotib usru kupdur, xattoki, bir diramdin yuz tumangacha desa bulur”.

MAHMUDOVA Nargiza. Navoiy va Bobur ijodida diniy-falsafiy asarlarning oʻrni	490
MIRZAYEV Ibodulla. Alisher Navoiyning “Muhokamat ul-lugʻatayn” asari ruscha tarjimasida haqida	491
MOʻMINOVA Dilorom. Navoiyning Sayyid Hasanga sheʼriy maktubi.....	494
NORQULOVA Maftuna. “Boburnoma”da Alisher Navoiy siymosi.....	497
NAJIMOVA Dilnavoz. “Lison ut-tayr” asarida “asl maʼni” talqini.....	499
NASIMOVA Farogʻat. Alisher Navoiy lirikasida sabo soʻzining poetik vazifasi	501
NOROVA Shoir, Uzakova Munisa. Alisher Navoiy gʻazallari va zamonaviy oʻzbek mumtoz qoʻshiqchiligi ..	503
NURIDDINOV Shahobiddin. Navoiy ijodining Komil sheʼriyatiga taʼsiri toʻgʻrisida ayrim mulohazalar	505
NOSIROVA Munavvar. “Lison ut-tayr” va “Zarbulmasal” asarida qushlar obrazining qiyosiy tahlili	508
OLIMJANOV Orifjon. “Navoiyning qalb daftari” – benazir asar.....	510
OTAXONOVA Sevaraxon. Navoiy asarlarida salbiy xulq-atvor xususiyatlari.....	513
RAXMONOVA Shahnoza. Chustiy ijodida Navoiy anʼanalari	515
RUZMETOV Shahzodbek. Alisher Navoiyning “Lison ut-tayr” dostoni	517
SAPAROVA Maftuna. Navoiy va xalq ogʻzaki ijodidagi “Layli va Majnun” dostonlarining qiyosiy tahlili	518
SUYUNOV Husniddin, NIZOMOV Farhod. “Layli va Majnun” dostonida qahramonlar ruhiyatining raqamlarda ifodalanishi	523
QURBONOV Davron. Maktab taʼlimida Navoiy gʻazallarini oʻrganishga doir baʼzi mulohazalar	525
QURBONOVA Oltinoy. New approaches to the interpretation of the epic poems of Navai	527
PARDAYEV Z. Sirojiddin Sayyid ijodida mumtoz poetik anʼanalalar.....	529
PARDAYEVA Nigora. Anbar Otin lirikasida Alisher Navoiy anʼanalari.....	532
SATTOROVA Dilnavoz. Saʼdiy ijodida Navoiy anʼanalari	534
UMAROVA Sohiba. Navoiy asarlarini oʻrganishda adabiyotshunos Suyima Gʻaniyevaning matniy tadqiq metodi va tamoyillari.....	535
UMAROV Sardorbek. Alisher Navoiyning “Sabʼai sayyor” dostonida Axiy obrazining shakllanish genezisi	537
UZAKOV Ibodullo. Alisher Navoiyning asarlarida tarbiya va boshqarish masalalari.....	539
SUYAROVA Gulruxsor. Ohanrabo ijod.....	541
TOʻXTASINOV Davlatali. Navoiy ijodida tibbiyot.....	542
TOLIBJONOVA Maftuna. Bir tatabbuʻ gʻazal sharhi	545
TULIYEVA Sarvinoz. Alisher Navoiyning maqollardan foydalanish mahorati	547
TURSUMURODOVA Dilobar. “Nasoyim ul-muhabbat” tazkirasida zuhd maqomi va zohidlik taʼrifi	549
TOJIYEVA Xolida, TOJIYEVA Anora. Navoiyning sharh usuli haqida qarashlarining bugungi kundagi ahamiyati.....	552
TOJIYEV Alimjon. Navoiyning ustozlarga ehtiromi	553
TOPILDIYEVA F., TURSUNOVA N. Alisher Navoiyning turkiy til taraqqiyotida tutgan oʻrni	555
TURAKULOVA Zamiraxon. Navoiy, Bobur turkiy dunyo adabiyoti va madaniyatining buyuk namoyandalari	557
TUXLIYEVA Dilfuza. Umumiy oʻrta taʼlim tizimida gʻazal janrini oʻqitish tajribasi	558
TOʻXTAMURATOV Furqat. Muhsiniy lirikasida Alisher Navoiy anʼanalari	561
ХАЛЛИЕВА Гулноз. О неизданной статье Е.Э.Бертельса по изучению творчества Алишера Навои	563
XOJIYEVA Shahlo. Alisher Navoiyning “Sabʼai sayyor” dostonida xalqona tafakkur va tasavvurning badiiy ifodasi	565
XOMIDOVA Mahfuzaxon. Navoiy ijodida intertekstuallik.....	567
XUDOYOROVA Munira. Alisher Navoiy qitʼalarida mumtoz qofiya turlari.....	570
XUDAYQULOVA Sh. Badiiy adabiyot mutolaasi asosida oʻzbek tili oʻqitishning zamonaviy usullari xususida.....	571
XODJIYEVA Gavhar. Iqbol Mirzoning “Samarqand sayqali” sheʼriy dramasida Navoiy obrazi talqini	573
XUDOYNAZAROVA Nodira. “Sabʼai sayyor” dostonida Mirrix va Zuhra sayyoralarining majoziy vazifasi	575

ZARIPOVA Difuza. Alisher Navoiyning “Hayrat ul-abror” va Kaykovusning “Qobusnoma” asarida Anushiravon obrazi	578
ZOHIDOV Rashid. Ahli qalam tavsifi.....	579
SHARIPOVA Nigora. “Hayrat ul-abror” dostonidagi to‘g‘rilik g‘oyalarining badiiy talqini	581
SHOKIROVA Nigoraxon. Alisher Navoiy “Layli va Majnun” dostonining muqaddima qismida qo‘llanilgan qofiya turlari	584
SHOKIROVA Havasxon. Alisher Navoiy g‘azaliyotida tasavvuf istilohlari	585
O‘LKANOVA Gulobar. Alisher Navoiyning “Muhokamat ul-lug‘atayn” va ieronim megizerning “turkiy til negizlari”	587
YUSUPOV A. Ta’lim boshqa tillarda olib boriladigan guruhlarining o‘zbek tili darslarida Alisher Navoiy ijodiga doir matnlardan foydalanish.....	590